

2. PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat (de uitvoering van) het beleid veranderd moet worden. Het weerstandsvermogen hangt samen met de robuustheid van de begroting: een precies sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat bij iedere tegenvaller een probleem (incidenteel of structureel) ontstaat. Een financiële buffer in de vorm van weerstandsvermogen is daarom noodzakelijk.

De omvang van deze buffer is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt. Het gaat hierbij om risico's van materieel belang waarvoor geen maatregelen zijn getroffen.

Het instrument om het weerstandsvermogen te beheersen is risicomangement, een continu proces gericht op het opmaken van een actueel risicoprofiel. Het risicoprofiel moet vervolgens worden afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit.

Deze paragraaf geeft het weerstandsvermogen gebaseerd op de ramingen in de begroting en de risico's van de gemeente zoals bekend bij het opstellen van de begroting. Daarnaast zijn financiële kengetallen opgenomen.

Er is onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het voornamelijk om de omvang van de algemene reserve en bestemmingsreserves (eigen vermogen) en de incidentele risico's. Met structurele weerstandscapaciteit worden middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers met structurele financiële effecten op te vangen.

Kaderstelling

De kaderstelling voor het huidige beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen is vastgelegd in artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In de paragraaf wordt tenminste opgenomen:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's van materieel belang;
- het beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's;
- een kengetal voor de:
 - netto schuldquote;
 - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - solvabiliteitsratio;
 - grondexploitatie;
 - structurele exploitatieruimte;
 - belastingcapaciteit.
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beoordeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is zeer dynamisch omdat binnen de gemeente beleid wordt uitgevoerd, besluiten worden genomen, nieuwe externe regelgeving van kracht wordt en nieuw beleid wordt geformuleerd en vastgesteld. Dynamiek in risico's betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit kan fluctueren. Daarom wordt voor de omvang van de weerstandscapaciteit een norm gehanteerd waarbij de verhouding tussen de beschikbare capaciteit en de benodigde capaciteit wordt uitgedrukt in de ratio weerstandscapaciteit:

$$\frac{\text{Beschikbare capaciteit}}{\text{Benodigde capaciteit (af te dekken risico's)}}$$

De ratio is bepaald op 1,15. Hierbij worden geen maatregelen getroffen zolang de ratio boven de 1 blijft. Wanneer de ratio tijdens een monitor > 1,3 blijkt te zijn betekent dit dat de weerstandscapaciteit meer dan voldoende is. Indien de ratio < 1 blijkt te zijn moet worden overwogen of er maatregelen nodig zijn. Hierbij liggen de mogelijkheden tussen het niet uitvoeren van beleid met een bepaalde risicostructuur tot het vastleggen van middelen om de minimale weerstandscapaciteit te vergroten.

In het kader van de benodigde weerstandscapaciteit wordt de algemene reserve minimaal gehandhaafd op € 8 miljoen. Bij het vaststellen van het algemene weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's op het gebied van grondexploitatie en reserves die betrekking hebben op grondexploitatie. Hiervoor wordt geen afzonderlijk weerstandsvermogen aangehouden.

Weerstandsvermogen (incidenteel)

(x € 1.000)

	1 januari 2018	31 december 2018	Incl. claims
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€ 25.100	€ 23.100	€ 17.700
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	€ 10.100	€ 9.800	€ 9.800
Weerstandsvermogen (a-b)	€ 15.000	€ 13.900	€ 8.500
Ratio weerstandscapaciteit (a/b)	2,49	2,36	1,81

Op basis van een beschikbare incidentele weerstandscapaciteit van € 23,1 miljoen is de ratio per 31 december 2018 2,36. Rekening houdende met de hieronder genoemde claims op de reservepositie daalt de beschikbare weerstandscapaciteit naar € 17,7 miljoen en de ratio naar 1,81. Uitgaande van de vastgestelde ratio van 1,15 betekent dit dat de beschikbare capaciteit (ruim) voldoende is voor de dekking van de lopende risico's.

Beschikbare weerstandscapaciteit (a)

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit wordt gevormd door het eigen vermogen (reserves). De algemene reserve is vrij besteedbaar. De rentebaten zijn echter wel als structureel dekkingsmiddel aangemerkt. Inzet van de algemene reserve heeft een structureel effect op de exploitatie. Het deel van de verkoopopbrengst aandelen Essent dat is omgezet in geldleningen aan Enexis (zie onder risico's) wordt gefaseerd vrij besteedbaar, naarmate aflossing van de geldleningen plaatsvindt. Beklemd bestemmingsreserves zijn in beginsel niet vrij besteedbaar. Aangezien u de vastgestelde bestemming van de overige bestemmingsreserves kunt veranderen behoren deze reserves tot de weerstandscapaciteit. Het wijzigen van de bestemming van deze reserves heeft wel direct gevolgen voor het lopende beleid aangezien de bestemmingsreserves op grond van door u vastgesteld beleid zijn ingesteld.

Reservepositie (x € 1.000)

	1 januari 2018	31 december 2018	Incl. claims
Omvang Algemene reserve	€ 10.800	€ 10.800	€ 10.800
Omvang bestemmingsreserves	" 40.700	" 38.600	" 33.200
	€ 51.500	€ 49.400	€ 44.000
Niet vrij besteedbaar:			
Algemene reserve/Verkoop aandelen Essent	" 1.300-	" 1.300-	" 1.300-
Beklemd reserves:			
Bestemmingsreserve Verkoop aandelen Essent	" 12.700-	" 12.700-	" 12.700-
Bestemmingsreserve Bijdragen vaste activa	" 12.400-	" 12.300-	" 12.300-
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€ 25.100	€ 23.100	€ 17.700

De geraamde beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt per 31 december 2018 € 23,1 miljoen. De reservepositie komt echter steeds meer onder druk te staan. Door het met ingang van de begroting 2017 achterwege laten van de rentetoevoeging (inflatiecorrectie) aan bestemmingsreserves wordt de toereikendheid van deze reserves beïnvloed. De beschikbare weerstandscapaciteit neemt daarnaast af door (nog niet geraamde) inzet van de reserves. Indien we rekening houden met de hieronder genoemde claims op bestemmingsreserves daalt de beschikbare weerstandscapaciteit naar € 17,7 miljoen.

Claims

Voor de eenmalige kosten van de centrumplannen voor Stadskanaal moet rekening worden gehouden met een bedrag van € 3,2 miljoen ten laste van de reserve Stedelijke vernieuwing.

Voor het onderhoud van bruggen/beschoeiingen is in de periode van de meerjarenraming een bedrag van € 2,15 miljoen nodig ten laste van de bestemmingsreserve Vervangingsinvesteringen (Stads)kanaal.

Het totaal van deze claims op de bestemmingsreserves bedraagt dan € 5,35 miljoen.

Benodigde weerstandscapaciteit (b)

Risico's die van materiële betekenis zijn maken deel uit van het weerstandsvermogen. Wij brengen risico's met een financieel belang van € 300.000,00 of meer in beeld.

Borgstellingen geldleningen

De gemeente Stadskanaal waarborgt voor de volgende geldleningen de betaling van rente en aflossing of fungeert als achtervang.

Geldleningen aan woningbouwcorporaties

De financiële risico's die aan deze garanties zijn verbonden, zijn overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De gemeente en het Rijk blijven ieder wel voor 50% op achtervang aanspreekbaar. Deze achtervang is gerelateerd aan de omvang van het waarborgfonds. Door de omvang van het fonds en de financiële constructie is het risico voor de gemeente gering. Mocht de gemeente echter wel worden aangesproken op de achtervang, dan zal dit in de vorm van het verstrekken van een renteloze lening zijn. Deze lening zal dan worden opgenomen als risico.

Geldleningen aan eigenaren van particuliere woningen

Het Waarborgfonds Eigen Woningen verstrekt Nationale Hypotheek Garantie (NHG) voor aankoop en verbetering van woningen aan particulieren. Daarmee worden voor de geldgevers de risico's beperkt en profiteren de geldnemers van een lagere rente. Met het waarborgfonds is een overeenkomst gesloten waarin de achtervang voor bestaande leningen van particulieren is geregeld. De achtervangfunctie (de gemeenten samen met het Rijk) kan door het waarborgfonds worden aangesproken, in de vorm van renteloze leningen, als het garantievermogen te laag is.

Geldleningen aan instellingen voor ouderenhuisvesting

Het schuldrestant van de leningen aan zorginstellingen die werkzaam zijn in onze gemeente wordt per 1 januari 2018 geraamd op € 4.725.000,00 en per 31 december op € 4.469.000,00. Het financiële risico van deze leningen ligt volledig bij de gemeente. Uitgangspunt is dat eventuele nieuwe leningen aan zorginstellingen door deze instellingen worden ondergebracht bij de stichting Waarborgfonds voor de zorgsector (Wfz).

Geldleningen aan overige instellingen

Het schuldrestant van de leningen aan het Noorderpoortcollege wordt per 1 januari 2018 geraamd op totaal € 558.000,00 en per 31 december op totaal € 496.000,00. Het financiële risico van deze leningen ligt bij de gemeente.

Vorderingen

Vordering op Vordering op Enexis BV

Het schuldrestant van de door de aandeelhouders verstrekte geldleningen aan Vordering op Enexis BV bedraagt per 1 januari 2018 € 1.329.000,00.

Duurzaamheidsleningen

Het totaal van verstrekte duurzaamheidsleningen wordt per 1 januari 2018 geraamd op € 600.000,00. Het financiële risico van deze leningen is niet gedekt.

Startersleningen

Het totaal van verstrekte startersleningen wordt per 1 januari 2018 geraamd op € 2.200.000,00. Op de investeringslijst is tot en met 2019 een (maximum) bedrag van € 400.000,00 per jaar opgenomen. Per 31 december 2018 bedraagt het totaal € 2.600.000,00.

Het financiële risico wordt gedekt doordat startersleningen (als 2e hypotheek) onder de zekerheidsstelling van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) vallen en daarmee geborgd zijn.

Indirect loopt de gemeente wel (beperkt) risico door de achtervangfunctie voor het Waarborgfonds Eigen woningen die de NHG verstrekt (zie onder borgstellingen geldleningen).

Grondexploitatie

Voor de risico's in de grondexploitatie wordt een percentage (10) van de totale omvang van de boekwaarde gehanteerd. Jaarlijks wordt beoordeeld of de boekwaarden afgewaardeerd moeten worden om de risico's bedrijfseconomisch te beperken.

Desondanks blijven de volgende risico's:

- de marktwaarde wordt bepaald aan de hand van de algemeen gangbare marktprijs voor agrarische grond. Door de specifieke ligging en eigenschappen van grond kan de werkelijke waarde afwijken van de algemeen gangbare marktprijs;
- de marktprijzen kunnen zich onverwacht negatief ontwikkelen, waardoor de gemeente genoodzaakt is boekwaarden af te waarderen;
- over de al in exploitatie genomen gronden (onderhanden werk) lopen wij een exploitatierisico.

De geraamde (netto) boekwaarde per 1 januari 2018 is € 2.100.000,00 en per 31 december 2018 € 1.800.000,00. Het risico bedraagt respectievelijk € 210.000,00 en € 180.000,00.

Overige risico's

Dividend

De geraamde dividendopbrengst op de aandelen van Enexis NV en NV Bank Nederlandse Gemeenten bedraagt totaal € 455.000,00. Bij de ramingen van dividend geldt dat er geen garanties zijn voor de daadwerkelijke realisering.

Hersanering voormalig gasfabriekterrein

Er loopt een juridische procedure om te komen tot ontbinding van de overeenkomst met de aannemer van de sanering van het voormalige gasfabriekterrein en in verband hiermee het vorderen van schadevergoeding. Wij hebben besloten hoger beroep in te stellen tegen de uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland van 15 maart 2017. Hierdoor blijft de uitkomst van de juridische procedure onzeker en het (financieel) risico dat de kosten voor hersanering van het terrein voor rekening van de gemeente komen bestaan. Indicatief gaat het om een bedrag van € 1.000.000,00.

Mercurius Business Park (MBP)

In oktober 2014 is door ons het voormalige Philipsterrein aangekocht en in maart 2015 weer verkocht aan Mercurius Business Park B.V. Het juridisch eigendom is daarmee in handen van MBP BV gekomen, de feitelijke levering (overdracht van het economisch eigendom) vindt plaats na oplevering van de milieusanering. De geraamde kosten van deze sanering worden gedekt door een provinciale subsidie en door een bijdrage van de gemeente. De bijdrage van de gemeente is gedekt door een voorziening. Er bestaat een risico dat de kosten, en daarmee ook de bijdrage van de gemeente, hoger uitvallen dan geraamd en voorzien. Dit risico is niet te kwantificeren.

Lokaal onderwijsbeleid algemeen

Door het schoolbestuur Stichting Primenius is bezwaar gemaakt tegen de vaststelling van het overschrijdingspercentage voor de vijfjaarlijkse afrekening. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Groningen heeft de vordering van de stichting afgewezen. Tegen deze afwijzing heeft de stichting beroep aangetekend bij de rechtbank Noord-Nederland. De rechtbank heeft op 28 juli 2017 uitspraak gedaan en in ons voordeel beslist. Tegen deze uitspraak heeft de stichting Primenius echter hoger beroep ingesteld bij de Raad van State. Er moet dan ook nog steeds rekening gehouden worden met het maximale financiële risico van € 1,2 miljoen.

Diversen

In algemene zin loopt de gemeente risico's met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- planschadeclaims;
- fiscale wet- en regelgeving;
- rijksvergoeding inkomensvoorziening (BUIG);
- wachtgeldverplichtingen.

Totaal risico's (x € 1.000)

	1 januari 2018	31 december 2018
Gewaarborgde geldleningen	€ 5.300	€ 5.000
Vorderingen	" 1.900	" 1.900
Grondexploitatie	" 200	" 200
Overige risico's	<u>" 2.700</u>	<u>" 2.700</u>
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	<u>€ 10.100</u>	<u>€ 9.800</u>

Weerstandsvermogen (structureel)

De meerjarenraming vertoont in 2021 een *structureel* begrotingsoverschot van € 804.000,00.

Het structurele risico van nog te realiseren taakstellingen bedraagt maximaal € 512.000,00. Dit betreft een bedrag van € 212.000,00 aan nog te realiseren taakstellingen van het Ombuigingsplan 2016-2019 en de taakstelling van € 300.000,00 voor het (hele) sociale domein.

Het risico op de btw-vrijstelling voor sportaccommodaties bedraagt € 75.000,00. De diverse overige financiële risico's zijn (nog) niet kwantificeerbaar.

Ondanks een sluitende begroting en meerjarenraming blijft onze begrotings- en financiële positie onder druk staan, onder andere door de diverse omschreven risico's. Gelet hierop hebben we de maatregel van de boven-trendmatige verhoging van 1% van de onroerendezaakbelasting in 2018, 2019 en 2020 doorgevoerd. Het saldo van € 804.000,00 in 2021, mede hierdoor tot stand gekomen, is relatief gezien maar een geringe financiële buffer. Ten opzichte van de totale *structurele* lasten van de begroting in 2021 van € 106 miljoen is het overschot 0,76%.

Omdat de financiële risico's blijven bestaan zijn wij van mening dat we onverminderd terughoudend moeten zijn met het uitbreiden van onze financiële verplichtingen.

Weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door structurele begrotingsoverschotten en/of maatregelen die structurele middelen genereren om tegenvallers met structurele financiële effecten op te kunnen vangen.

Structurele begrotingsoverschotten

Begrotingsoverschotten maken deel uit van het weerstandsvermogen. Een positief saldo van de laatste schijf van de meerjarenraming wordt aangemerkt als structurele weerstandscapaciteit. De meerjarenraming vertoont in 2021 *structureel* een voordelig saldo van € 804.000,00.

Raming onvoorzien

Jaarlijks nemen wij conform voorschrift een bedrag voor onvoorzien op in de begroting. Voor onvoorziene uitgaven wordt een vast bedrag van € 36.000,00 geraamd. Formeel kan deze raming nagenoeg geheel tot de structurele weerstandscapaciteit worden gerekend omdat de omvang van deze verplichte raming niet is voorgeschreven.

Belastingcapaciteit

Gemeenten zijn vrij in het vaststellen van de onroerendezaakbelasting (ozb) tarieven. Daarbij gelden geen absolute of relatieve limieten. Wel is ter voorkoming van een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk een macronorm ingesteld. Dit is een norm voor de totale stijging opbrengsten ozb in Nederland. Bij overschrijding van de macronorm kan het Rijk maatregelen nemen met als uiteindelijk machtsmiddel verlaging van het gemeentefonds. Het is dus mogelijk de ozb tarieven (boven trendmatig) te verhogen met het doel structurele middelen te genereren met een positief effect op de structurele weerstandscapaciteit.

Voor 2018 is de macro-norm bepaald op 3,1%. Bij het ramen van de onroerendezaakbelasting in de begroting 2018 is rekening gehouden met een stijging van de opbrengst van 3%, een trendmatige verhoging van 2% en (op basis van het Ombuigingsplan 2016-2019) een boven trendmatige verhoging van 1%. Vanaf 2021 is alleen de trendmatige verhoging van 2% geraamd.

Structurele bezuinigingen

Nieuwe ombuigingsmaatregelen kunnen als structurele weerstandscapaciteit worden aangemerkt voor zover dit tot (verdere) begrotingsoverschotten leidt.

Risico's

Realisatie ombuigingsmaatregelen

De nog te realiseren taakstelling van het Ombuigingsplan 2016-2019 bedraagt structureel € 40.000,00. Hiervoor moeten nog maatregelen getroffen worden. Voor het restant van de p.m. posten uit het ombuigingsplan is daarnaast een stelpost van € 172.000,00 opgenomen.

Sociaal Domein

Binnen het sociale domein lopen wij met name bij de uitvoering van de taken financiële risico's. Deze worden vooral veroorzaakt door het open-einde karakter van de regelingen.

Op grond van de Perspectiefnota 2019-2021 is een taakstelling voor het hele sociaal domein (alle pijlers) opgenomen van € 100.000,00 in 2019 oplopend naar € 300.000,00 vanaf 2021. Deze taakstelling moet onder andere worden gerealiseerd door transformatie van de sociaal domein taken.

Bij de Wmo loopt er een onderzoek naar de zorgtarieven. Op grond van een Algemene Maatregel van Bestuur moet een gemeente een reële prijs betalen voor een Wmo dienst. Indien wij niet aan deze maatregel voldoen moeten de contracttarieven met de zorgaanbieders worden aangepast.

Door rijksbeleid blijven ouderen langer thuis wonen. Hierdoor zal ook het beroep op de voorzieningen toenemen. Het budget staat daardoor onder druk.

Het nieuwe RTA Jeugd laat meer ruimte toe voor maatregelen in het voorliggend veld met als doel een lager beroep op dure zorg en daarmee tot een ontlasting voor het zorgbudget van het RIGG. Echter, de uitbreiding van het budget voor lokale voorzieningen ten koste van het zorgbudget komt onder druk te staan door een recente prognose van de uitgaven van de RIGG. Op basis hiervan wordt voor 2017 (op basis van solidariteit) een tekort van € 1,0 miljoen verwacht op het budget van de RIGG. Wij streven ernaar om (structureel) oplossingen te vinden om tekorten te voorkomen. In de begroting 2018 is geen rekening gehouden met een eventueel tekort.

De ramingen voor de bijdrage in het exploitatietekort van Wedeka zijn gebaseerd op de begroting 2018 van Wedeka inclusief hun meerjarenraming 2019-2021. Hierin wordt een prognose gegeven voor 2021, dit komt voor onze gemeente neer op een bijdrage van € 1.740.000,00. In de begroting van Wedeka is een aantal onderwerpen nog niet meegenomen die kunnen leiden tot een verhoging van het exploitatietekort en dus ook tot ons aandeel daarin. Dit betreft onder meer een door te voeren reorganisatie en stijgende werkgeverslasten als gevolg van in 2018 opnieuw vast te stellen sociale premies.

Algemene uitkeringen gemeentefonds

De ontwikkeling van de algemene uitkering blijft een min of meer onzekere factor. De in de meicirculaire 2017 gepresenteerde accessen voor de komende jaren geven een positief beeld, maar de ervaring leert dat het verloop van het accres moeilijk te voorspellen is.

De accessen geven deels financiële ruimte voor het dekken van nieuwe beleidswensen en (deels) voor de lasten van de onvermijdelijke nominale ontwikkelingen (de loon- en prijsstijgingen). Om financiële ruimte voor nieuw beleid vast te stellen moet dus eerst het deel van het accres worden bepaald dat compensatie biedt voor nominale ontwikkelingen. Het daarna resterende deel (het reële accres) biedt een kader voor nieuw beleid. In 2018 is de stijging van het accres met name het gevolg van nominale ontwikkelingen.

Bij het begrip *ontwikkeling van de uitkeringsbasis* gaat het over de mutaties van de landelijke aantallen inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, WOZ-waarden enzovoort. In de veronderstelling dat de te verdelen omvang van de algemene uitkering niet toeneemt als de hoeveelheden per maatstaf stijgt, dan zal per maatstaf het maatstafgewicht of het tarief evenredig moeten dalen. Dat is een ingewikkelde methode en daarom wordt gekozen voor een eenvoudiger oplossing, in casu door de daling van de uitkeringsfactor. Gemeenten kunnen deze korting "goedmaken" door individueel evenredig te stijgen met de aantallen inwoners, woonruimten, leerlingen etc.

Groeiemeenten lukt dat gemakkelijk, de plattelandsgemeenten moeten hier veelal een veer laten, krimpgemeenten, waaronder ook onze gemeente moeten hier fors inleveren. In eerste instantie de ontwikkeling van de uitkeringsbasis maar vervolgens ook door bijvoorbeeld de concrete daling van het aantal inwoners.

We zien de ontwikkeling van de uitkeringen uit het gemeentefonds en in het bijzonder de algemene uitkeringen dan ook als een risico. Door de onvoorspelbaarheid van de ontwikkelingen is dit risico niet te kwantificeren.

Verruiming btw-sportvrijstelling

Momenteel geldt btw-vrijstelling voor prestaties van sportverenigingen aan leden. Het 'ter beschikking stellen van sportaccommodaties' of het 'gelegenheid geven tot sportbeoefening' valt niet onder de vrijstelling maar is belast tegen het verlaagde btw-tarief. De gemeente heeft recht op aftrek van 21% btw op gemaakte kosten van accommodaties, terwijl 6% af te dragen btw bij de verenigingen in rekening gebracht wordt.

Naar aanleiding van recente jurisprudentie is er een reële kans op een verruiming van de btw-sportvrijstelling. Dit kan ertoe leiden dat op termijn de exploitatie van sportaccommodaties onder de btw-vrijstelling komt te vallen. In dat geval bestaat er voor de gemeente geen recht op aftrek meer. Wij schatten het financiële risico op € 75.000,00 per jaar.

Locaties bodemverontreiniging

Met de provincie Groningen voeren wij overleg over spoedlocaties met betrekking tot bodemverontreiniging. Indien sprake is van een spoedlocatie kan de provincie Groningen ons vragen om een bijdrage in sanerings- en/of onderzoekskosten.

Bij het opstellen van de begroting zijn geen spoedlocaties binnen de gemeente Stadskanaal bekend.

Legesopbrengsten

Vanaf 2019 krijgen wij te maken met een reisdocumentendip als gevolg van de in 2014 verlengde geldigheidsduur van reisdocumenten van vijf naar tien jaar. Wij verwachten dat de vanaf 2018 geraamde gemeentelijke legesopbrengst daardoor zal dalen. De exacte daling van het aantal is nog niet bekend. In de meerjarenraming is daarom (nog) geen rekening gehouden met een daling van de opbrengst. De raming wordt in de Voorjaarsnota 2018 bijgesteld.

Financiële kengetallen

Kengetallen:	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjarenraming		
				2019	2020	2021
Netto schuldquote	23%	24%	22%	37%	34%	31%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen	20%	19%	18%	33%	31%	28%
Solvabiliteitsratio	51%	55%	54%	52%	54%	56%
Structurele exploitatieruimte	2%	0,3%	0,4%	0,2%	0,3%	0,8%
Grondexploitatie	4,4%	2,7%	1,7%	1,6%	1,4%	1,1%
Belastingcapaciteit	88%	86%	87%	88%	89%	90%

Algemene toelichting

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. De hoogte van de schuld die de gemeente kan dragen hangt in belangrijke mate af van de hoogte van de inkomsten. Het kengetal geeft de netto schuld als aandeel van de inkomsten uitgedrukt in procenten. Het kengetal wordt zowel inclusief als exclusief alle verstrekte geldleningen berekend. Hiermee wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte geldleningen is en betekent voor de schuldenlast. Een netto schuldquote tussen 0% en 100% wordt als normaal beschouwd, boven 100% is er weinig leencapaciteit over. Voor een gemeente geldt als indicatie voor een zeer hoge schuld een maximale norm van 130%.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen 20% en 70%. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Het kengetal geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Het kengetal grondexploitatie is van belang om te kunnen beoordelen of de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie. Het geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. De waarde van de grond is het totaal van de geraamde boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie. Het percentage geeft een indicatie van het risico, hoe lager het percentage des te geringer het risico.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de ruimte die de gemeente heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het kengetal geeft weer hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar worden uitgedrukt in een percentage van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Voor de beoordeling van de financiële positie moeten de kengetallen in samenhang worden gezien. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

De kengetallen van de begroting 2018 zijn gebaseerd op het gemiddelde van de drie voorafgaande jaarrekeningen (2014 tot en met 2016). De kengetallen van de meerjarenraming 2019-2021 zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balans die is opgenomen in de meerjarenraming.

Op basis van bovenstaande kengetallen zouden we kunnen concluderen dat onze financiële positie goed is. De schuldenlast is relatief laag, op basis van de solvabiliteitsratio zijn we voldoende in staat aan onze verplichtingen te voldoen. De boekwaarden van de grondexploitatie zijn reëel en kunnen naar verwachting worden terugverdiend.

Een risico blijft echter de ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte in de begroting en de meerjarenraming. Het kengetal structurele exploitatieruimte in 2018 is positief (0,4%). In de meerjarenraming muteert het kengetal naar 0,8% positief in 2021. Relatief gezien zijn dit nog maar geringe financiële buffers.

Voor het opvangen van structurele tegenvallers is belastingcapaciteit aanwezig. Voor incidentele tegenvallers is er ruim voldoende incidentele weerstandscapaciteit (zie onder weerstandsvermogen), inzet hiervan is wel van invloed op de solvabiliteitsratio.